

1944 Skutt på Hasetkammen i Malvik

To unge menn er på vei oppover mot Hasetkammen. Det er tidlig på morgenen, - for ikke å si sent på natta i juni 1944. Et par dager før hadde de tatt seg ned fra Forbordsåsen, også da i ly av skumringen. Pålitelige kontakter hadde gitt signaler om at de var i ferd med å bli peilet inn av tyskerne. Nå var de på vei for å etablere seg i en ny posisjon hvor de som observasjonspost kunne følge med i aktiviteten til tyskerne både inn mot Trondheim og mot Værnes. Disse to personene er Jan Solberg og Johan Svedahl. Lite ante de på dette tidspunktet at det gikk mot slutten for deres virksomhet, som skulle ende så tragisk for den ene av dem.

60 år senere, kanskje på dagen – følger fem historieinteresserte mannfolk i de samme fotspor. Det er Bernt Malvik, grunneieren, Erling Vogstad fra Rustkammeret, brødrene Olav og Kolbein Viktil – som hadde vokst opp på Vullum, og undertegnede. Vi finner hverandre så godt denne vakre formiddagen i juni, en fellesnevner binder oss sammen – og vi vandrer oppover mot åstedet for den tragiske hendelsen. For et par timer skal vi forsøke å føle og forstå hva som foregikk der inne i skogen, forlenge et minne om de som bidro til vår frihet – og ved vår tilstedeværelse bidra til å ære de to som balanserte på kanten av stupet i dobbeltforstand.

*Erling Vogstad, Olav Viktil, Bernt Malvik, Kolbein Viktil
Torsdag 24.juni 2004*

En svak motordur høres over Malvik en klar måneskinnsnatt i februar 1944. En ikke uvanlig lyd, og det var vel knapt noen som brydde seg – kanskje ikke engang tyskerne. Lyden kom og forsvant like fort. Fra denne ”usynlige” flygemaskinen faller det ut 9 prikker, hvorav alle åpner seg i fallskjermer. To av disse var allierte agenter på vei til oppdrag i Malvikmarka. De andre syv var containere med utstyr. De to agentene er våre omtalte Jan Solberg og Johan Svedahl.

Jan Solberg ble født den 29. desember 1920 i Oslo, sønn av Marie og Nils Solberg. Etter artium begynte han på bygningslinjen på NTH. Solberg var en ivrig sportsmann, som for det meste utøvde hopp og langrenn. Han dro til Sverige i oktober 1941, og kom seg over til England som blindpassasjer på en båt. I England kom han med i kompani Linge og ble utdannet radiooperatør. Solberg ble seinere overført til etterretningstjenesten.

Johan Halftan Svedahl ble født 25. juni 1921, og vokste opp i Åsen i Levanger kommune. Han var med i felttoget i Nord-Trøndelag i 1940, hvor han ble tatt til fange i Snåsa og holdt der i forvaring til juli samme året. Han kom deretter med i organiseringen av et kontaktnett i Trondheimsområdet i 1941, og drog til Sverige samme høst. I Sverige livnærte han seg som skogsarbeider, samt var veldig engasjert innen idrettslag. Fra Sverige ble han så sendt tilbake til Trøndelag i april 1943 for å ta del i operasjon TR/2, men ble arrestert av tyskerne oppe i Tydal

under den såkalte unntakstilstanden. Svedahl ble sendt til Trondheim og satt på Misjonshotellet og Vollan fengsel i to måneder før han klarte å rømme til Sverige i juni. Derfra ble han sendt til England for etterretningsopplæring, og ble med i kompani Linge. Tirsdag den 27.juli etterlyses Johan Svedahl i Polititidende nr. 55 med bilde og beskrivelse. Svedahl var blitt en trussel for okkupantene.

Det var nok fra begynnelsen av meningen at Solberg skulle operere i Oslo-området, men ble koblet sammen med Svedahl da sistnevnte ikke kunne utføre telegrafering på grunn av ødelagte håndledd. Johan Svedahl hadde så smertelig fått merke oppholdet på Vollan. Her ble han grovt mishandlet. Ryggen ble også ødelagt, og for resten av livet kjempet han hver dag med smertene. Kona Olaug forteller meg - en vakker tirsdagskveld i juni 2004 i sitt koselige hjem på Stabbly ved Halla i Mostadmarka, at Johan måtte bruke jernkorsett da han senere i livet var på arbeid i skogen. Olaug forteller meg så mangt, men noe har vi kun for oss selv, der jeg har tatt initiativet, trengt meg på og maset meg innpå familien for å få deres historie.

Solberg og Svedahl skulle opprette stasjonen DAG. Denne skulle sende etterretningsopplysninger fra området Trondheim - Værnes/ Stjørdal. Først måtte de etablere flere "leirer", da de av erfaring visste at de måtte være mobile i relasjon til eventuell innpeiling. I tillegg måtte de ha spesielle "kontrollpunkter" hvor de skulle kunne "møtes" ved potensielle avskjæringer eller andre uforutsigbare hendelser. Alt dette var en viktig del av planleggingsarbeidet etter at de hadde landet. Likeledes etableringen av tentativt kontaktnett, - et nett som ikke bare satte dem selv i fare, men lett kunne utslette familier gjennom represalier. Hvem kunne de stole på? Slik gikk de første dager i en årstid som kunne være både kald og ugjestmild. Dyp og bløt snø tærte på kreftene og satte dype spor i ordets rette betydning. De kunne lett bli oppdaget.

I følge Malvikboka telegraferte de den 15.april 1944 over til England å ha sett 8 tomotors sjøfly, 8 tremotors transportfly og 1 vanlig rutefly ved sjøflyhavna i Hommelvik. I samme meldingen går det også beskjed om at denne dagen er det "*stadig trafikk nordover med transportfly. Ruteflyet går nordover 2 ganger i uka med post og passasjerer. 250 kilos bomber. Nur für Handelsschiffe i bombelagret på flybasen*".

Den 20. april sender de en melding om at tre krigsskip, antakelig mineleggere, drev øvelsesskyting sør for Frosta. I.mai går det melding om ammunisjonslageret ved Reppe i Lånke, - noe senere sendes melding om nøyaktig plassering av flere bombe- og ammunisjonslagre rundt omkring i Trøndelag. Den 10.juni sender de en meget detaljert rapport om trossettransporter med tog gjennom Hommelvik både nord- og sørover. 5. juli går det en oversikt til England over antall skip og plasseringen av disse i Trondheim. To dager senere sender de melding om at de håper å få tak i en ansatt ved Hommelvik jernbanestasjon som kan gi dem korrekte opplysninger. 9. juli: "*Jarlsberg lossert sement i H-vik*". 10. august rapporterer de at Terboven og Falkenhorst reiste nordover med tog. Samme dag melder de om store troppeforflytninger med jernbanen. Ny melding om troppeforflytninger sendes fem dager senere. Denne sendingen inneholdt også en rapport om at et fly av type FW 200 krasjet på Torp, og av de ni som befant seg i flyet ble 6 drept og 2 hardt såret. (Denne opplysningen må sjekkes da mine papirer sier noe helt annet, nemlig at ved Torp i Malvik den 14.august omkom 7 og den 8-ende, ved navnet Frost - døde den 21.okt av skadene, som følge av styrten med en Fw200-C5 Condor. Dette igjen som følge av at et nytt crew utøvet treningsflyging / utsjekk på maskinen. Markert (kia) Biberger (kia), Meyer (kia), Pfeifer (kia), Sander (kia), Neubauer (kia), Walther (kia), Frost (wia). Historien om kjæresten må jeg komme tilbake til.)

6. september sendes denne meldingen: ”Til statsminister Nygaardsvold. Slekt og venner i hjembygden gratulerer med dagen”. 8. september sendes den siste meldingen til England. Denne inneholder rapport om flyaktivitet på Værnes og troppetransporter på jernbanen.

Den første tiden lå de som nevnt trolig et sted i Forbordsåsen sør av Malvik, men flytter så over til Hasetkammen. Her hadde de en barhytte, en latrine og forsøkte å ha det så komfortabelt som råd var. Den 11. september – en dato som minner vår generasjon om en annen type krig, må de ned i bygda for å hente en akkumulator. De delte slike turer mellom seg, og opprinnelig var det Jan som skulle av sted denne mandagen. Grunnet mye arbeid med kodingen den dagen, ble det til at Johan dro ned i bygda. Mens han var borte kom tyskerne, hvorpå de gjorde kort prosess. Bernt Malvik forteller at han og andre unger i dagene etter hendelsen tok seg opp til hytta og plukket kuler ut av stenderne (trestammene). Trolig ble Jan skutt mens han var inne i den primitive barhytta. Tyskerne skjønnte på utstyret og underbringelsen at det var to agenter. Det var bare å vente på neste mann.

Johan hadde lykken på sin side den formiddagen. Da han nærmet seg Hasetkammen hørte han en hund bjeffe, og en tysk stemme som kjeftet på hunden. Dette reddet trolig livet hans. Johan la sammen to pluss to, og tok en omvei til ”leiren”. Fra betryggende avstand så han tyske vaktposter. Nå var det bare å ta seg til nærmeste ”kontrollpunkt”. Men Jan var ikke der.

Johan skjønnte så altfor godt hva som hadde hendt. I pressen kunne en senere lese: ”Solberg falt under skjermysselsen” (les: skjærmyssel), det vil si: under en mindre trefning. Det er vel tvilsomt om det ble noen ”trefning”. Solberg fikk trolig ikke forsvart seg – kanskje oppfattet han ikke engang hva som hendte der han var ivrig opptatt med koding og dekodeing.

Johan Svedahl lå i dekning noen dager før han gikk over grensa og inn i Sverige. Derfra tilbake til England igjen. Men han kom enda en gang tilbake på oppdrag, denne gangen sammen med Harald Størseth og opprettet stasjonen ALFHILD i april 1945. Men det er en annen historie.

Johan Svedahl giftet seg straks etter krigen med Olaug Marie Solli, født 31.mai 1921. Paret fikk 5 barn. De overtok hennes hjemgård Halla i 1957. Senere bygde de kårboligen ”Stabbly” ovenfor gården. Johan hadde som tidligere nevnt fått gjennomgå på Vollan. Det kunne han saktens klare med smerter kun for seg selv. Så kom spenningen gjennom krigen, med livet som innsats. Det kunne han nok også klare. Men tapet av kameraten påbegynte utforbakken. Og i det livet hadde tatt seg opp igjen, og han trodde det gikk rette veien, rammes familien på det verste – nemlig tapet av egen tenåring. En varm augustdag i 1962 var hele familien samlet for å bade i et tjern et stykke sør av gården. Foreldrene er på ene siden av vannet, mens de største ungene leiker seg i form av å svømme ut til ei lita øy i vannet. Jan, den eldste sønnen på 15 år - drukner der og da.

Ambulansebilen kommer ikke tidnok, den hadde brutt sammen på veien. En ny Jan var gått bort, denne gangen hans egen. En ny stein ble lagt til byrdene - så tung at ingen kan klare å gå

oppreist. Den sterke Johan var blitt den menneskelige svake. Hjertet var knust i overført betydning. Den 7.juni 1987 dør krigshelten Johan Svedahl av hjertestans.

Solberg og Svedahl var enere som jobbet meget godt i lag, lynende intelligente begge to – der de utfylte hverandre innenfor et av de farligste operasjonsfelt i en krig og innenfor et meget tett og nærliggende område – helt innpå Fi. Men de klarte jobben de var satt til. *”Det måtte en jo gjøre når en hadde slik en samvittighetsfull kollega som Jan”*, sa Johan til Adresseavisen i mai 1945.

Det ble i ettertid selvsagt spekulert på hvorfor tyskerne klarte ”å peile inn” senderen akkurat der og da. Johan Svedahl var ikke en mann av de store ord. Han hadde nok sine tanker og oppfatninger, men han uttrykte de ikke i hytt og pine. Adresseavisen derimot skrev klart og tydelig følgende tirsdag den 22.mai 1945 vedrørende drapet på Jan Solberg: *”En ættling av folkehelten fra 1824, trønderen Christian Krogh, falt på sin post i kampen for fedrelandet. Han falt på trøndersk jord etter at norske landssvikere hadde gjort fienden oppmerksom på hvor operasjonsfeltet hans var å finne”*. - Videre heter det seg i Adresseavisen: *”Det varte ikke lenge før det kom opp at tyskerne var blitt satt på sporet etter de unge guttene av quislinger i vedkommende trakter. Nå er det ikke ukjent hvem som var hjelpere for fienden.”*

Tyskerne gravla Jan i ei myr ved siden av barhytta samme dag som han ble skutt. Her ble han liggende vinteren over, og ble trolig hentet ned straks etter den 17.mai 1945 og brakt til Domkirka i byen. Klokken 13:00, tirsdag den 22.mai ble kista med Jan Solberg ført fra Domkirkas kapell til jernbanestasjonen under militære æresbevisninger. Det ble anmodet om at spesielt tekniske studenter (NTH) skulle *”slutte seg til under duskelue”* (svarte duskeluer/studentlua var vanlig frem til midten av 1970-tallet). Blant de mange som var møtt frem for å vise den falne den siste ære, var foruten herværende slekt, en rekke av høgskolens professorer, representanter for

Studentersamfundet – med formann Rønneberg i spissen – og representanter fra de norske militære styrker. Kisten var svøpt i det norske flagget, og bar krans fra Studentersamfundet og en krans med nasjonale fargebånd fra kamerater i Malvik. En norsk troppeavdeling dannet æresvakt da kisten ble båret ut av kapellet av 6 av den falnes kamerater. Disse var: Arne Wullum, Einar Stav, Oskar Stav, Henrik Sneisen, Forbord og Smevik. - Et stort følge fulgte med ned til jernbanestasjonen. Solberg ble gravlagt på Vestre Gravlund i Oslo, og mottok post mortem: St.Olavsmedaljen med eikegren, Krigsmedaljen og King Commendation for Brave Conduct. – Johan Svedahl mottok også disse.

Del 2

Så lar vi Johan Svedahl selv fortelle sin versjon, slik han skrev ned historien i 1980. Deler av dette har stått i Bygdebladet for Malvik, samt enkelte avsnitt er gjengitt i Malvik Bygdebok, bind V (Kåre Forbord 1993). Fra Olaug Svedahl har undertegnede fått låne originalversjonen av det Johan har kalt *”Minner i Malvikmarka”*. Jeg lar dette trykkes ”usminket”, uten korrektur eller tilpasning, men lar Johans egne ord, setningsoppbygning og stilart forbli uberørt uten tanke på ortografi – det var slik et flott menneske tenkte og sa det:

”Jeg, Johan Svedahl - var sammen med Jan Solberg på etterretningsoppdrag i Trøndelag med basis i Malvik fra februar til september 1944. Jan hadde kommet seg til England med et av de norske skipene som lå i Sverige ved krigsutbruddet, og som senere kom seg ut derfra, etter at han tidligere hadde rømt til Sverige. Han hadde fått opplæring i kompani Linge, men ble senere overført til etterretningstjenesten. Han var opprinnelig bestemt for Oslo, men ble koplet sammen med meg etter at jeg hadde hatt det for travelt med å gjøre unna morseopplæringen og hadde ødelagt begge håndleddene slik at de var ubrukbare til telegrafering. Det var opprinnelig meningen at jeg skulle ha gått alene.

Etter en travel tid med pakking og klargjøring, var vi klare til å dra på fullmånen i februar. Det var et firemotors ombygd bombefly som skulle ta oss over. Det ble noen dager å vente før det ble god nok værmelding for å dra, men så en kveld var speileggene kommet på bordet og det var sikreste tegnet til at det ble avgang. Det var fast skikk at det skulle være egg og bacon før avgang. Det var ellers varer det ikke var så godt om så langt ut i krigen.

Det ble en flott flytur i strålende måneskinn. Jan satt nede hos navigatøren, mens jeg hadde fått plassen hos 2.flygeren. Vi satt der til vi nærmet oss droppområdet, og måtte gjøre klar for å hoppe. Vi fløy inn over landet mellom Kristiansand og Mandal og fulgte fjellene nordover etter en på forhånd opplagt kurs. Det var et betagende syn å møte igjen landet snøkvitt og badet i måneskinn. Landet som jeg hadde forlatt 8 måneder tidligere over svenskegrensen etter en delvis mislykket tur fra Sverige som endte i fangenskap hos tyskerne og rømning derfra. Men nå var vi tilbake med radioutstyr og det vi ellers skulle trenge for å kunne yte en innsats. Det veidde opp for de mange mil til fots i duknakket rømning gjennom blautmyr og kalde fjellelver.

Flygingen - å komme fram til stedet vi skulle droppes - var flygernes ansvar, og vi kjente ikke til detaljene der på forhånd. Men det var en underlig god følelse av fellesskap når det dukket opp små bleke lysglimt fra snøen der nede og du kjente at flyet la seg over på ny kurs. Du visste at der nede hadde de fått en radiomelding og var ute for å gjøre sin del av vår felles oppgave, og du kjente at dette var en oppgave det var vel verd å leve for og også dø for om det skulle bli nødvendig. Om et kortere eller lengre tidsrom så skulle landet igjen være fritt.

Det var en flott måneskinnsnatt, men da vi kom fram til Selbusjøen hvor vi hadde siste kontrollpunktet før innflygningen til droppstedet, var denne dekt av skodde. Droppstedet var på ei lita myr sørvest av Hevilen. Det ble hektisk aktivitet en stund for å prøve å finne et nytt kontrollpunkt. Jan og jeg var allerede på plass ved dropphullet, og hadde begrenset sikt gjennom dette. Ingen av oss var så kjent i Selbu at vi klarte å finne noe markert punkt i terrenget som kunne forbindes med kartet på de få sekundene som sto til rådighet. Flykapteinen tok en rask beslutning og dreidde ut over Trondheimsfjorden og tok innflygningskurs fra sjømerkene på Malvik. Malvikkirka var det siste jeg så før vi ble beordret klar for utsprang. Det var en ekkel følelse av å være vel godt synbar når vi svedde over fjorden og inn over Malviklandet i klart måneskinn. Det var faktisk bare over Selbusjøen det var skodde. Men det sto jo på bare en kort stund og ingenting skjedde nede i de tyske stillingene det vi kunne se, og så var det bare å konsentrere seg om hoppingen. En skulle jo ikke bare komme velberget ned selv, helst skulle en jo se hvor det ble av utstyret også. For

Jan's vedkommende gikk det fint. Han landet så vidt innpå myra som skulle være landingsplass, mens jeg landet i toppen på en av de lengste granene som fantes der og fikk litt av en jobb med å få ned skjermen.

Nede på bakken var det dyp løssnø, og pakken med skiene var det ikke råd å finne i første omgang. Det viste seg nå at bakkemannskapet hadde forvekslet våre hvite skjermer med kulørte som en franskmann som gikk samme natta skulle ha hatt. Vi hadde med oss 7 containere, men fant bare igjen 5 om natta. Når det lysnet av dag så fikk vi øye på to lysegule skjermer som hang i hver sin furu oppe på høyeste Heviltoppen, og da ble det full fart opp bergsida for å få de ned før tyskerne kom med noe rekognoseringsfly. Jeg skulle gjerne ha visst hva franskmannen sa som landet på grønne marker med kvite skjermer. Ut på dagen fikk vi se rekognoseringsfly, men de var aldri faretruende nær oss. Vi hadde nå funnet pakken med skiene, og hadde kamuflert containerne så vi følte oss ovenpå.

Vi satte opp teltet under en lurvgran oppe på Hevilen, og lå i ro i to dager til for å se om vi skulle få noe besøk på droplassen. Men alt var stille og rolig. Det var nok ingen som hadde merket vår ankomst akkurat til dette stedet. Mot kvelden tredje dagen dro vi så til bygda for å søke kontakt. Kontaktnettet fra tidligere viste seg å være intakt. Det ble noe utvidet etter hvert. Jan som hadde gått på NTH før han rømte til Sverige, skaffet også nyttige kontakter i Trondheim. Jeg hadde tidligere ikke hatt kontakter i Mostamark, men vi fikk nå en bakre base her som fungerte utmerket helt til krigens slutt.

Kontakten med England ble opprettet og innsamlingen av opplysninger tok til. Delvis var dette etter generelle ordrer vi hadde og delvis kom det spesielle anmodninger over radioforbindelsen. Det var radiokontakt to ganger i døgnet som senere ble utvidet med en tredje kontakt hvor hjemmestasjonen sendte sitt stoff og vi bare lyttet uten å være på luften selv. Dette for å minske den tida tyskerne kunne ha mulighet for å peile oss inn. På neste toveis kontakt ble det så kvittert for telegrammene.

Opplysningene som skulle sendes var mangeartede. Det var ankomst og særlig avgang av båter. Det var troppebevegelser og materiellforflytning. Særlig tok dette seg opp etter at tilbaketrekningen fra Finland begynte, og det skulle holdes rede på hvilke tropper og hvilke materiell som passerte sørover og ville være disponibelt på andre fronter. En stund før og under invasjonen var det værobservasjoner fire ganger i døgnet. Da måtte vi på bygda eller rettere sagt byen for å skaffe barometer og termometer. Det var ikke med i det medsendte utstyret. Det ble etter hvert nokså mange av kontaktene som fikk mye å gjøre med å skaffe opplysninger og få de fram til oss.

Jan betjente radiosenderen og hadde kodingen. Han opparbeidet etter hvert et tempo i kodingen som jeg tror de fleste skulle hatt vanskeligheter med å følge. Han hadde dessuten kontakten med sine folk i Trondheim. Han hadde legitimasjonskort med fødselsår 1920 som også var hans riktige fødselsår. Dermed gikk han klar av ettersøkingen etter ungdom som ikke hadde møtt til arbeidstjeneste. Det var årsklassen 1920 og utover. Mens jeg med fødselsår 1921 i legitimasjonskortet måtte passe på så jeg ikke kom ut for noen kontroll. Dessuten så var jo jeg etterlyst i Polititidende fra året i forvegen som farlig forbryter og måtte holde meg borte fra steder en kunne rekne med kontroll. Et annet problem var å passe på at en ikke ble gjenkjent av folk som ikke skulle vite at en var her nå. Det klikket et par ganger,

Johan Svedahl og Harald Størseth

men det var heldigvis folk som forsto at det skulle holdes kjeft.

De første dagene av september kom det meldinger om at det var observert peilevogn på Hommelvikhøgda, Vikhammer og ved øvre Gjervan. Vi skjønnte at det nå var peilet inn at vi befant oss i området, men mente at vi ennå skulle ha noe tid på oss. Dette var midt under tilbaketrekingen fra Finland, så det var stor trafikk på senderen med oppgaver over tropper og materiell som gikk sørover både på jernbane og på vegene. Vi diskuterte øyeblikkelig flytting, men kom fram til at vi ville få peilevognen inn på et mindre triangel, før vi ville få folk ut i marka.

Vi lå nå i en barhytte oppe på Hasetkammen, og hadde svært gode forhold for radiokontakten med England.

11. september kom og det skulle hentes akkumulator som sto til oppladning nede i bygda. Vi brukte å dele på disse turene, og det var egentlig Jan som skulle ha gått, men han hadde så mye koding for kontakten som skulle være om kvelden at det ble jeg som gikk isteden. Det var meningen at det skulle være en rask formiddagstur, og så skulle jeg begynne å bære unna ting fra barhytta slik at vi bare hadde det aller nødvendigste igjen. Vi hadde da rekognosert et midlertidig oppholdssted som det var meningen å flytte til når peilevogna ble mer nærgående. Det hadde imidlertid vært dårlig spenning på strømmen og batteriet var ikke oppladet slik at jeg måtte vente til kvelds for å få så mye strøm på det at det hadde noen hensikt å ta det med.

..... og Johan Svedahl på 90-tallet

Jeg holdt god fart på turen tilbake til Hasetkammen for å rekke å høre nyhetene fra England. I det jeg nærmet meg hytta, hørte jeg en hund som bjeffet faretruende nær og samtidig en tysk stemme som irettesatte hunden. Samtidig hørte jeg at det kom folk ned en skogskråning ikke langt fra meg. Jeg kom meg straks i dekning og gjemte unna ryggsekken med akkumulatoren. Jeg vurderte situasjonen slik at det ikke kunne være folk fra peilekommandoen, for senderen hadde ikke vært på luften om dagen. Vi hoppet over noen kontakter for å forvirre tyskerne. Største muligheten måtte være at det var tyskere på jakt som hadde kommet så langt utpå Hasetkammen.

Vi gikk vanligvis alltid med ladd pistol og et reservermagasin når vi ferdes i skogen, men om morgenen revnet bukselommen som jeg brukte å ha pistolen i, og jeg la den igjen i hytta. Jeg måtte derfor nærme meg hytta med stor forsiktighet fra en annen kant, og da fikk jeg se at det var satt ut uniformerte vaktposter. Det var da klart at vi hadde drøyet for lenge med å flytte, men jeg visste ikke om Jan hadde klart seg eller ikke. Det var lagt planer for en slik situasjon, og jeg var innom det nærmeste kontrollpunktet, men der hadde Jan ikke vært. Det ble da å sette full fart til bygds og få varslet folkene der. Senere gikk jeg over de andre kontrollpunktene, men det var ingen spor etter Jan, og heller ikke var han på det avtalte møtestedet.

I hytta var det lærebøker og annet materiell som indikerte at det var studenter som hadde tilhold der, og studentene hadde vanligvis sine kontakter i Trondheim. Etter avhør på de

nærmeste to gårdene der ingen visste noe om vår eksistens, ga tyskerne opp videre avhør og kom troligvis til at det var studenter med tilknytning til Trondheim de hadde kommet over. Hytta røpet imidlertid at det hadde vært to der, så de holdt vakt en tid for å se om den andre mannen skulle dukke opp.

De brente så hytta og forlot stedet.

Jeg lå i dekning en stund for å se om tyskerne skulle få opp noen riktige spor. Det var ikke noe som tydet på det, og så var det å gå over grensefjell med tap på nytt, men også i vissheten om at kontakt nettet var intakt og klart for ny innsats når det måtte bli mulig.

Det ble medaljer etter krigen. Jan fikk sine post mortem. Det som det kanskje ble tenkt mindre på i denne sammenheng var folkene i kontaktnettet. De som sto i fremste linje for å skaffe opplysninger og som delvis risikerte livet flere ganger om dagen i lange perioder. Uten dem hadde vårt arbeid vært til liten nytte. De som hadde oss i huset og som kunne ha risikert utslettelse av hele familien om det hadde bli oppdaget. Jeg tenker på henne som sto på kne i gyngestolen med barselsrier mens siste radiokontakten ble avvirket derfra. Gevingåsen var heller ingen hyggelig vegstrekning og ferdes nattetider, særlig ikke for en ung kvinne, men papirene fra Værnes måtte fram og det passet dårlig å ta toget med den slags. Det å ha en alt for stor middagsporsjon i gryta kunne være nok til mistanke og avhør om uhellet var ute så det kom en rassia. Men alle var folk som var villige til å risikere det som trengtes. De kjente alle sannheten i det som senere ble hugget inn i minnesteinen over Jan: "Frihet og liv er ett".

I mars 1945 var jeg tilbake igjen. Denne gang sammen med Harald Størseth fra Stjørdal. Kontaktnettet var intakt og var i sving til kapitulasjonen. Så snart det ble bar mark på Hasetkammen, var vi der oppe og fant stedet Jan var gravd ned. Vi tok han opp og bar han til bygds i en kiste som var svøpt i det norske flagget. Han ble transportert til gravkapellet på Domkikegården, og derfra ble han med militær eskorte ført til en jernbanevogn på Trondheim jbst. og sendt til Oslo hvor han ble gravlagt på familiegravstedet.

Det ble aldri helt sikkert oppklart hvordan tyskerne fant fram til hytten på Hasetkammen. Det synest merkelig at folk fra peilekommando kunne gå rett på stasjonen når den ikke sendte. De var jo avhengig av å høre signalene fra flere steder i nærheten for så på grunnlag av styrken av de å finne fram til senderen. Men selvfølgelig tyskerne hadde jo også andre hjelpemidler. For Jan ble resultatet det samme uansett hvilke metoder som ble brukt.

Det var en fin maidaag Jan ble båret ned fra Hasetkammen. Det var frihetsrus over det hele land, men frihetsrusen var ikke gratis. Jan var en del av prisen for friheten. Det ble snakket om at vi burde sette opp en minnestein over Jan på Hasetkammen der han endte sitt unge liv. Det ble funnet en høvelig stein ikke så langt unna og den ble transportert opp på Hasetkammen og oppsatt sommeren 1947. Den ble så avduket om høsten på den søndagen som lå nærmest datoen han falt (red.anmrk: 14.sept).

Fra avdukingen av minnestein den 14. september 1947

Minnesteinen ble overlatt Malvik idrettslag, og dette hadde en minnestund der på 30 års dagen etter at Jan falt. Ellers er det vel mest tilfeldige markatravere utenom de som var med den gangen som finner vegen til Hasetkammen. Det er en fin skogås som også har en flott utsikt over en del av bygda, men som også rommer minnet om en del av prisen som måtte betales for at vi kan se utover en fri bygd'.
